

Nr 44.

Av herr **Persson** i Svensköp, *angående utredning om förekommande älgskador å växande skog m. m.*

Vid öppnandet av 1944 års skogsvecka yttrade veckans ordförande: »En småningom skeende ökning av skogskapitalet är vår skyldighet gentemot kommande släkten. Vi kunna inte skönja något i vårt land, som kan ersätta skogen såsom källa till välstånd. Det är och kommer att förbli skogen som ger oss sovel till vårt bröd, som kommer att ge oss tillgång till de främmande varor, vilka ingå i vårt dagliga behov, som utgör en väsentlig grund till vår materiella kultur — vilken åter är en förutsättning för vår andliga. Skogen har möjliggjort den levnadsstandard vi nått, och på den beror i hög grad om vi skola kunna behålla och höja vår standard.» Härmed är i klara och tydliga ord utsagt vilken betydelse skogen och ett rationellt skogsbruk ha icke bara direkt för skogsbrukets utövare utan också indirekt för hela vårt folk. Det är en angelägenhet av största vikt att landets nuvarande skogstillgångar skyddas och att inga åtgärder eftersättas, som för framtiden kunna trygga en såväl kvantitativt som kvalitativt god avkastning från våra skogar. I detta hänseende böra även sådana frågor, som äro av en mindre storleksordning, beaktas.

Framför allt inom södra Sveriges lövskogsområden är den skada som älgen åsamkar växande träd en anmärkningsvärd sak. Älgbeståndet i vårt land har under senare år ostridigt ökat i antal, vilket framgår av antalet under tillåten tid fällda älgar. Detta var under åren 1936—1940 i medeltal 8.181 st., ökade till 12.568 st. under år 1942 och har sedan dess endast obetydligt nedgått. Under de båda senaste decennierna har man dessutom kunnat iakttaga den förändringen i fråga om älgens förekomst, att ett större antal djur växlat ner mot tätare bebyggda orter, där skogsområdena äro av mindre omfattning. Som en följd härav framträda de skador, som genom betande älgar vållas å växande skog, allt tydligare, och den meningen gör sig på skogssakkunnigt håll allt mera gällande, att älgen är ett villebråd som icke passar i våra sydligaste landsdelar med den intensiva lövskogsskötsel, som där bedrives. Många skogsägare ha på grund av intresse för god skogsvård anlagt eller påbörjat anläggningen av kulturbeten för att få skogen fredad för kreatursskador. Det är för dessa framsynta skogsvårdare föga angenämt att iakttaga älgens framfart i ungskogarna, varigenom en del skogsplantor förstöras och en annan del skadas, så att kvalitén å de framtida virkesprodukterna nedsättes. Älgskadorna bedömas på sina håll så-

som en mycket allvarlig företeelse. Vid Skånes skogsägareförenings årsstämma 1943 yttrade en föredragshållare: »Vi måste välja mellan att ha älgen kvar i våra skogar eller att ha kvalité på vår lövträdsstock. Om vi komma så långt i fråga om avskjutningen av älgbeståndet i Skåne att vi endast ha en älg kvar, så är detta dock en för mycket.»

Även från jaktintressenternas sida erkännes att älgskadorna å växande skog utgöra ett problem. I novembernumret av tidskriften »Svensk Jakt» för 1943 förekommer bl. a. följande uttalande: »Frågan om åkerskadorna och huru de skola kunna hållas inom tolerabla gränser förefaller att ligga lättast till för lösning. Skogsskadorna äro av mera svårgripbar natur, fakta och orsaker ligga mera i det fördolda. De komma givetvis aldrig att helt försvinna, så länge älg överhuvud taget skall finnas i svenska marker. — Behovet av omfattande utredningar rörande älgarnas förhållande till varierande bestånds- och marktyper samt skogsbruksmetoder är stort, likaså böra de praktiska åtgärder, som åtminstone i vissa fall kunna bidra till att minska skadegörelsens styrka, bli föremål för vederhäftiga studier.» Genom olika åtgärder har man på jaktvårdarhåll sökt förena älgvård med en god skogsvård. Försök ha gjorts att med stängsel, även elektriska sådana, inhägna värdefulla plantbestånd. Genom uppdragande av särskilda mindervärdiga lövträds kulturer, avsedda till bete för älgarna, har man sökt hålla dem borta från de värdefulla bestånden. Ehuru dessa och andra liknande vägar icke förefalla vara framkomliga, när det gäller att avlägsna det hot, som förekomsten av älg i södra Sveriges lövskogar faktiskt utgör mot växande ungräd, kan lämpligheten av dylika åtgärder dock närmare undersökas.

Enklast och mest rationellt skulle älgskadorna i lövskogarna förebyggas genom bortskjutning av en större del av älgbeståndet. Om så anses önskvärdt kunde en större minskning av det totala älgbeståndet i vårt land undvikas genom motsvarande inskränkning av den tillåtna jakttiden för norrlandslänen. Det framstår såsom alldeles särskilt angeläget att Malmöhus och Kristianstads län, som utgöra ett mindre, geografiskt avgränsat område, genom utsträckt jakttid för älg få sina lövträds skogar mera fredade för dess skadegörelse.

Vid tillkomsten av nu gällande lag om rätt till jakt av den 3 juni 1938 har i någon om än otillräcklig grad hänsyn tagits till förekomsten av älgskador. I den utredning, som föregick lagens antagande, anmärkes att älgstammens ökning visserligen ur jaktvårdssynpunkt är mycket glädjande, men den medför tyvärr även den nackdelen, att skadorna av älg å vissa områden bliva mycket omfattande. Det heter vidare att åtgärder för hållande av älgstammen inom rimliga gränser lära på många håll bliva erforderliga. Jordbruksutskottet säger i sitt utlåtande över ärendets beredning att ett nedbringande av älgskadorna kan icke ske på annat sätt än genom

ökad avskjutning. För älgskador å växande eller avmejad gröda samt å fruktodling kan viss gottgörelse beredas vederbörande på grund av gällande bestämmelser om de s. k. älgavgifterna. I Kungl. Maj:ts proposition om ändring av dessa bestämmelser år 1943 anføres, att det måste tillses, att älgstammen icke på något håll växer till sådan storlek, att älgarna orsaka mer avsevärd skada å skog, åker och trädgård. Jordbruksutskottet, som i sitt utlåtande över förenämnda proposition och i ärendet väckta motioner framhållit det rimliga uti att förekommande älgskador så vitt möjligt till fullo ersätas, påpekar med anledning av ett uttalande från hushållningssällskapet i Hallands län att jämväl bör undersökas möjligheten för jordägare att åtminstone i fråga om skador å skog kunna skydda sig genom försäkring. Oavsett om dessa möjligheter äro för handen synes en rationell lösning av denna fråga icke så mycket böra ta sikte på gottgörelse för den genom skadan uppkomna förlusten utan fastmera på åtgärder, som kunna förhindra att skador uppstå i större omfattning. Tiden torde nu vara inne att genom utsträckt jakttid eller genom annan lämplig åtgärd åstadkomma ett ytterligare nedbringande av älgskadorna. Dylik åtgärd står i full överensstämmelse med § 1 sista stycket i lag om rätt till jakt, där det heter: »Jaktvården skall städse bedrivas under hänsynstagande till jordbrukets och skogs-skötselns ävensom andra näringars intressen.»

Under hänvisning till vad här ovan anförts hemställes därför,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående omfattningen av förekommande älgskador å växande skog samt angående de åtgärder som från statens sida lämpligast böra vidtagas till förebyggande av sådana skador.

Stockholm den 16 januari 1945.

Nils Persson
i Svensköpp.